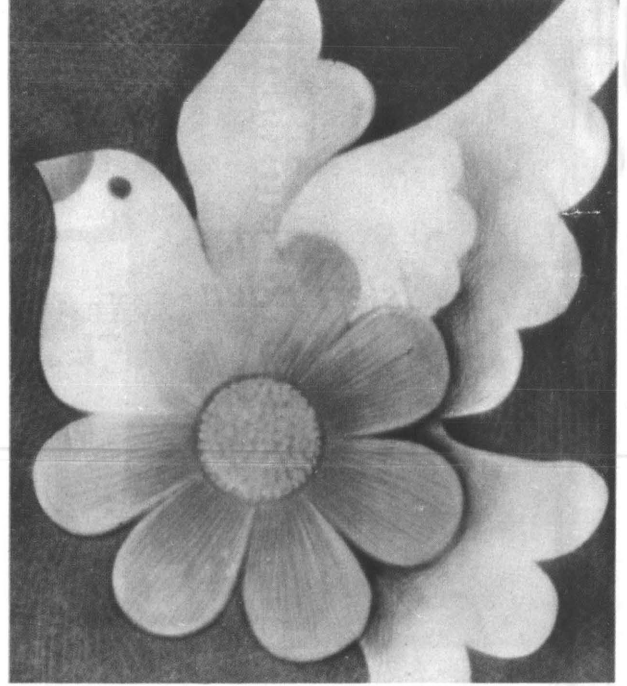

Demokrasi bütün kuralları ile işlemedikçe herkes için sağlıklı ve insanca bir yaşam ve sosyal yönden tam iyilik hali sağlanamaz.

(Desen: Fahri Karagözoğlu)

Barış, Demokrasi ve Sağlık

Prof. Dr. Nusret H. FİŞEK

Türk Tabipleri Birliği Genel Başkanı

Barışı düşünürken, bir hekim olarak akla ilk gelen Hipokrat'ın yemini­dir. Biz he­kimplere, "Kişinin yaşamına ana karnından ölümüne kadar saygılı olacağım. Onları hastalıklardan ve sakatlıklardan koruyacağım. Kişiler arasında ayrıcalık yapmadan has­talanları tedavi edeceğim. Yaşamlarını gücümün yettiği kadar uzatacağım." diye yem­in ettirdiler. Savaşlara karar verenler ne yapıyorlar? İnsanları birbirine öldürtüyor­lar. Sade eli silahlı olanları değil, evlerinde yaşayan çocuk ve kadınları da öldürtü­yorlar. İşte İkinci Dünya Savaşında, Londra ve işte Nagazaki. Üçüncü Dünya Savaşı­nın İkinci Dünya Savaşından daha vahşice olacağı ve nükleer silahların kullanılacağı kuşkusuz. Diyelim ki, insanlığın kaderini ellerinde tutan politik önderler insaf­lı olacak­lar ve bir savaş başlatmayacaklar. Yapılmakta olan savaş hazırlıklarının neden olduğu harcamalara ne diyelim? Bu para ile tüm insanlara daha sağlıklı, daha mutlu ve esen­li bir yaşam sağlamak olasıdır.

Bir Rus ve bir Amerikalı hekimin nükleer savaşı önleme çabalarından ötürü övül­meleri ve ödül verilmesi biz hekimlerden toplumların ne beklediğini gösterme bakımın­dan değerlendirilmelidir. Savaş alanında herkesin birbirini öldürmeğe çalıştığı bir or­tamda, insanlar arasındadost ve düşman ayırımı yapmadan, her yaralıyı yaşatmağa uğ­raşanlar da biz hekimler değil miyiz? Barış yolunda birleşelim, çaba harcayalım ve baskı yapalım, yeminimizden dönmeyelim. Barış konusunda uğraş vermek bir mesle­ğimizin görevimiz olması yanında Atatürk'ün "Yurtta barış, cihanda barış" yönlendirisine de sahip çıkmaktır. Bu uğraşta hekim tek başına bir güç değildir. Yurt içinde ve dünya ölçüsünde biraraya gelen hekimler amaca erişmede etkin bir güçtür.

Demokrasi ile sağlık arasındaki etkileşimi açıklayabilmek için demokrasi ve sağlık sözcüklerinden ne anlaşılması gerektiğini belirtmek gerekir. Sağlık bedence, ruhca ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir. Sosyal yönden tam iyilik hali kavramı 19'uncu yüzyıldan beri savunulan bir koşuldur. Hükümetler onayladıkları Dünya Sağlık Örgütü Anayasası ile sağlığın bu koşulunu yasallaştırdılar. Demokrasinin tanımında görüş birliğine ulaşmak güçtür. Sovyetler Birliğinden İsviçreye kadar her ülke demokrat olduğu savındadır. Atatürk'ün "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." sözünü bile değişik yorumlayanlar vardır. Örneğin, serbest seçim ile bir parlamento kurulmasını demokrasi sayanların yanında aşağıdaki beş niteliği olmayan bir düzene, demokrasi demeyenler de vardır.

- 1- Herkes, başkasının özgürlüğünü zedelememek koşulu ile özgür olmalı,
- 2- Halk tek başınaveyabirleşerek görüşlerini, sürekli olarak, karar ve yönetim görevi verdiği kişilere duyurabilmeli.
- 3- Seçimle kurulan meclisler çoğunluk diktatoryasının aracı olmamalı,
- 4- Temel haklardan yararlanmada herkes için fırsat eşitliği olmalı
- 5- Tartışmalarda amaç anlaşma zemini bulmak olmalı.

Ekonomik sistemi liberal olan bir ülkede demokrasi, yukarıda belirtilen nitelikleri ile benimsenmemiş ise böyle bir ülkede tüm insanların "Temel insan hakları"ndan yararlandığı görülmemiştir. Biz hekimleri ilgilendiren temel insan haklarının başında "Sağlıklı yaşam hakkı" gelir. Biz hekimler herkesin sağlığının korunduğu, desteklendiği ve her hastanın tedavi olanaklarından yararlandığı bir dünya görmek isteriz. Bunun için de demokrasiyi savunmamız ve demokrasinin tüm kuralları ile işlediğini görmek istememiz doğaldır.

Bu gün ülkemizde herkesin sağlıklı yaşam hakkından yararlandığını söylemek olanağı var mı? Kuşkusuz parası olan bir kimse tedavi için her olanağa sahiptir. Ekonomik gücü yetersiz olan hastaların Devlet tarafından parasız tedavi edileceği yasalarımızda yazılıdır. Bu haktan yararlananlar vardır. Yararlanamayanlar yok mu? Çok. İster-seniz yararlananların yararlandıkları hizmetin niteliğinden söz etmeyelim.

Sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde bizi ve halkı ilgilendiren bir konu daha vardır. Hastanın hekim seçme hakkı. Hastanın, hükümetin veya sigortanın gösterdiği hekime gitme zorunluğu sosyalist düzenlerde vardır. Demokratik ülkelerde -örneğin Batı Almanya ve İngiltere de- hasta kendi hekimini seçer. Hekimin ücretini hükümet veya sigorta öder. Demokratik çağdaş bir ülkede her hastaya yeterli tedavi olanağını, Devlet ya genel bütçeden, yada genel sağlık sigortası fonundan- sağlar. Kişinin hekim seçme ve hekimin hasta seçme hakkı vardır. Ülkemizde de Sağlık Bakanlığı bütçesi arttırıl-sın, genel sağlık sigortası kurulsun, hastalar seçtikleri özel hekime de gidebilsin, sözle-ri söylenmektedir. Ancak bu sözler ile yasama organını ve hükümeti etkilemek mümkün olmuyor. Neden? Çünkü kurduk sandığımız demokratik düzen gerektiği gibi işleme-mektedir. "Siyasetle uğraşma yasağı" derneklerin ve birliklerin milletvekillerini ve hü-kümeti etkilemesini önlemektedir. Ülkemizde kişilerin siyaset yapmalarının yasak olma-yışı sorunu çözememektedir. Çünkü kişi tek başına bir güç değildir. İnsanlar bir amaç için birleştikleri zaman güç kazanırlar. Hekimlerin tüm insanlarımız için yaşam hakkı-nı gerçekleştirebilmeleri için birlikte hareket etmeleri gereklidir. Hekimleri temsil yet-kisi olan kurum tüm insanlara sağlıklı bir yaşam ve ölümden korunabilmeleri için mil-letvekillerini etkileyebilmeli, halk ile ilişki kurarak onları haklarını elde etmek için güdüleyebilmeli ve yol gösterebilmelidir.

Sağlıkla ilgili diğer insan haklarından da söz etmek gerekir. Sağlık çok etmenli bir sistem (multifactorial system) dir. Eğitim konut, beslenme, dinlenme, ekonomik güç, çevre gibi etmenler sağlığı destekleyici (promotive) etmenlerdir. Eğitimi düzeyi ve aile geliri yükseldikçe, konut, beslenme ve çevre koşulları düzeldikçe insanlar daha sağlıklı olur. Bunları da elde etmek insanların temel hakkıdır. Halkımızı daha sağlıklı yaşata-bilmek için bu hakların sağlanması için biz hekimler çaba harcamalıyız. Bunu söyler-ken aklıma gelen şey hekimliği ve demokrasiyi bilmeyen bir kimse çıkar da hekimler görevleri olmayan işler ile uğraşıyorlar diye bizi yerer mi? Demokratik bir ülkede bu olmaz. Demokrasimizi çağdaş uygarlıkların düzeyine çıkarmak için uğraşmak yalnız vatandaşlık görevimiz değil, hastalarımız adına mesleki görevimizdir de. Demokrasi bütün kuralları ile işlemedikçe herkes için sağlıklı ve insanca bir yaşam ve sosyal yön-den tam iyilik hali sağlanamaz.

Sağlığın yolu, barış ve demokrasiden geçer.

*Demokrasi ile
sağlık arasındaki
etkileşimi
açıklayabilmek için
demokrasi ve sağlık
sözcüklerinden ne
anlaşılması
gerektiğini
belirtmek gerekir.*